

Kmotři v Nákří se občas rozkmitřili

'utování po městech a obcích českobudějovického okresu, v němž listujeme jejich historii (60. díl)

'4

Obec má 94 domů, 210 obyvatel a pojmenování si zřejmě nese podle močálů porostlých krovinami. Od paměti, jak se zmíňuje místní kronika, se ji říkalo Na krzy, na keři, což se postupně změnilo na Nákerži a ustáilo na Nákři.

NÁKRÍ

V roce 1345 se připomíná kostel svatého Petra a Pavla, zatímco první písemná zpráva pochází z roku 1357. Přes ves vedla stará zemská stezka od Budějovic na Protivín a Písek, a není bez zajímavosti, že nedaleká železniční stanice Dívčice se původně jmenovala Nákři, ač je od dráhy vzdálená tři kilometry.

"Pochodeň" z lásky

De iure vede demarkační čára ještě o pár metrů dál, ale de facto procházejí hranice hospodou. Naštěstí obecní, do jisté míry tedy neutrální. Šenký Pomyje sice zásadní rozbroje a dochady nepřipouští, nicméně těžko může hostům zavřít ústa. Už proto si to nemůže dovolit, poněvadž v celé vesnici zbyl jen jeden hostinec a dvě Nákři. Jaksi z tradice, než se ves, rozdělena na Malé a Velké Nákři a každá patící jinému pánovi, v devatenáctém roce spojila v jednu.

Dnešní mužští už nejsou tak "hajsaví" na svou příslušnost k té či oné straně vesnice. To jejich tátové a

ještě více dědkové si nejednou vjeli do vlasů. Jako když v zastupitelstvu, v němž zasedalo po čtyřech radních z každé části, jednali o písku.

"Tak to pr, pánové," bouřil první radní z Malého Nákři. "Jestli budete dělat drahoty, nepustíme vás na naš písek." "Tak si na něm hrajte sami! My vám zase nedovolíme vstup do lomu," oplatil mu první radní z Velkého Nákři.

"Ale sousedé," snažil se tlumit rozvaděné pantaty starosta. Představený byl devátým v zastupitelstvu volený střídavě z obou stran. "Přece se domluvíme. Konečně, majetek je obecní."

"To je ale pískárna, leží na naší straně," bránil naleziště u rybníka Velkého radní z Malého Nákři. "A lom zase na naší polovině," bral v ochranu zásoby kamene na Bažovech střejček z Velkého Nákři.

Chvíli se tak překřikovali a na sebe hulákali, až starostovi došla trpělivost. Trísknul pěstí do stolu a vyzval je k poslušnosti. A nařídil hlasování. Sám se však nepřidal na žádnou stranu, a tak souboj o využívání místních stavebních surovin skončil nerohodně. Přítom na opravu usedlostí a na stavbu nových chalup pro mladé potřebovali obojí.

Pro písek radnji jezdili daleko, až k Vltavě a do lomu na druhou stranu až k Netolicům. Přišlo to dráž, při nejmenším museli zapřahat na mnohem delší cestu. Ale nepovolili. Furiantsky trvali na svém.

V tomto případě šlo jen o písek a kamen. Často se stejnou neústupností bohužel rozhodovali i o svých dětech. "Sňatky bývaly sehnáne, ne pokaždé dobrovolně," říká jeden z místních seniorů, Josef Holeček.

"Napřed se domluvili stáří, kolik to vynese, protože děvče muselo mít peníze. Teprve potom se mluvilo o oddavkách. Ouvez nastalo,

když se selské chlapec zamíval do chudé holky. Rodiče tomu obyčejně nepláli, protože nemajetnou nevěstu neviděli rádi. Znám případ, kdy si chasník postavil hlavu a než aby cuknul, radši se polil benzinem a zapálil . . ."

Rytíř se rouná

"To víte, že už je to kda. Dost si pamatuju, jsem tu od devatenáctého roku, ale tohle se přihodilo o hodně dřív," načiná další vyprávění dvaacosmdesátiletá Karolína Kašparová. "Kněz dosluhoval mší svatou a zabil ho přitom. Od té doby zůstaly na stěně tři rezavé skvrny, jak ze zavražděného faráře vytryskla krev . . ."

Josef Celestýn Friengfeld, správce zdejší farnosti na počátku minulého století, uvádí ve farní kronice. "Z jakého pokolení tento mordýř jest, nie jistého se nalézt nemůže, ale k vře podobné jest, že on z urozeného a rytířského stavu jest, jenž Slatinský služe."

V úřední knize velebníček dokládá pověst o hrůzném činu, který se udál v kostele svatého Petra a Pavla v polovině šestnáctého století nebo kolem oněch let. Farář se odvolává na rok 1554, kdy "ve své poddanosti měl Slatinský statek, an Dívčice sluje." Protože už tehdy zahrnula zdejší farnost i sousední Dívčice, kde kostel nebyl, je nanajvýše pravděpodobné, že vrahem byl onen šlechtic. Neomezený pán nad poddanými, jemuž podkuvoval i sám farář, často při kázání zdůrazňující, "že vrchnosti jsou Božím Pánem, jímž odpírat je hřich . . ."

Už dříve, než došlo k tragédii si Slatinský vymínil, že se začátkem mše musí farář na něho počkat, až se dostaví se svým průvodcem. Může se stát, že ho zdrží "tučná zvěř nebo pakáž či švarná lesní růže". Ať tedy popa ani nenapadne začít se službami Božími dříve. "Sic zkázu na tě přivedu," pohrozil mu.

Farář tedy věděl, co ho čeká, nebude-li se řídit rytířovým příkazem. Mohl jen doufat, že k nejhoršímu nedojde, a že "Bůh i na jeho skalnou výšku svým žahavým bleskem dopadne."

Zpupný Svatobijec

Slatinský přicházel do kostela zpravidla v polovině měsíce, když z věže odbilo deset hodin a rafika se blížila k půl jedenácté. Až jednou, zrovna nastal parný letní den, z věže cinkala už jedenáctá a milostpán pořád nikde.

Když se neobjevil ani před polednem, začal farář s bohoslužbami. Tenkrát se totiž mše, jak velel starodávný náboženský rituál, musela probýt do oběda.

"Asi mu dneska Pán Bůh nevóní," neodpustil si starý pastýř poznámkou na adresu patrona kostela a s kalicem v ruce poklekl ke službě Boží. Po chvíli se venku ozval štěkot rozrušené psi smečky a ržání koní. Kdosi neurvale rozrazil chrámové dveře a dovnitř na koni vjel rytíř, ještě celý rozplálený divokou štvanicí. Za ním se s hlaholem hrnula celá rota lovů a honů, aniž brala ohled na probíhající bohoslužbu.

Vzpupné nadřazenosti zarazil feudál vraníka až před stupni oltáře, jehož svatostánek chránil kněz starým tělem. "Špatně dočazuješ, co umíš tak pěkně cázat," vysmíval se mu Slánský. Vracel faráři jeho lova pasující vrchnost na oveň Bohu.

"Varoval jsem tě, a jak vidím, marně," křičel rytíř na celý kostel. Kůň s ním a hliněné podlaze nepočítaně tancoval a i ze zlosti, že ho nemůže zvládnout, asil kord. Rozmáchl se a edním bodnutím bezmociho starce proklál. Než měl vypustil duši, stačil eště obrátil oči k nebi a epnout ruce. "Rač lehce rážit hříšníku . . ."

Podle pověsti, kterou tak ugestivně vyličil Vojtěch řešetický v tříadvacetislové baladě, odnesli lotraerti. Ještě tu půlnoc se na

něho vypravilo dvanáct pekelníků.

Kam se poděl zpupný "Svatobijec", věděly jen jeho tři dcery, "jež na modlitbách vroucích dlíce, v komůrce tehdá klečely." Všechna zbožnost jim však nebyla moc platná. Ač na zločinu neměly žádný podíl, vyměřil jim církevní klérus nemilosrdný ortel. Do nejdělsí smrti se nesměly vdát.

rámovaná fotografie je presto vzácným, aspoň rodinným dokladem.

"To je nejstarší podoba našeho statku," hladí Božena Mikolášová chalupu s pěkným, byť neburzovsky honosným štítem, a velkými vraty. "Do vrat jsme stavěli při Božím těle oltář. Vzadu na bílé plátno jsme pověsili svaté obrázky, na stůl s bílým ubrusem na-

Ať už Jakub dělal co dělal, musel se dopustit strašného zločinu. Něčeho tak ukrutného, že "pro těžké a pohoršlivé přičinění své, jiným ku příkladu a ostrahu sobě, dle dobré zaslouženému trestu zdola nahoru za živa kolem láman, potom do něho vpletet, a tak do povětří vystaven tři dny byl."

Čím se rodák nákešský provinil, že byl podroben hroznému mučení, soudní páni neuvedli. Budě něco ukradl, a i když středověk nebyl milosrdný, pro pář švestek tak nelítostně netrestal. Musel tedy sáhnout na cennou věc, či se dopustil dokonce svatokrádeže. Nebo někoho zamordoval.

Na hradě Pražském 25. ledna 1599 rozsudek kutnohorského práva potvrdil apelační soud. "Zlé přičiny abyste jemu tento rozsudek oznámili a ten jemu vynalezený trest na něm v skutek uvéstě dali věděti."

Jakub Vaňás tedy skončil smrtí bídou, aniž tušil, jaké problémy způsobí své rodné více. Kutnohorský páni totiž popravu nějakého cizího pobudy z kasy města financovat nemínili. Purkmistr nařídil písáři, aby vystavil účet na 32 kop a 21 grošů, v němž největší položku tvořila odměna katovi a jeho pomocníkům, a poslal do Nákkři.

Tady měli z faktury náramnou radost! Kde by, v takové malé vsi, sebrali tolik peněz. A vůbec: co je jim po nějakém Vaňasovi, kterého ve vsi už nikdo ani nepamatuje. Ať se s kutnohorskými vyrovnanou rodinou, poradil jim důchodní z dříteňského zámku. "Té však Vaňas neměl," a tak vznikl dlouhá léta táhnoucí se spor. Do pře se vložil i soudní dvůr, leč s výsledkem zakrytým mlhavým závojem... Není vyloučeno, že Nákkři onu částku dluží Kutné Hoře dodnes.

Jan CHMELÍK
Ilustrace Václav MORAVA
Příště: NEDABYLE

Jedna z nich se chtěla vymknout z otěží nespravedlivého rozsudku. Toužila po rodinném životě, což neměla. Za přirozenou touhu po dítěti zaplatila zazděním. Na levé straně kostela je dodnes znatelná kamená plastika ženy s krejzlíkem u krku . . .

" . . . ale možná se nic nestalo a je tam jen pochována, jako že zmřela. Asi jako nejstarší převzala po tátovi majetek. On měl prchnout do Španěl," uzavírá vyprávění o Svatobijci paní Kašparová. "Jo a musím ještě dodat, že zrovna chystali veselku Žáků. Od davky však měli jen v sakristii. V kostele se totiž sloužit mě svatá nesměla kolik let . . ."

Nákkří dlužníkem?

Cípem záštory s úctou, jakoby drahocenný poklad, otráza zažloutlý a ne příliš zdařilý snímek starého stavení. Do dřevěné lišty za-

chystali svíčky a květiny. U nás doma, já jsem z Purkarce, jsme nad oltáříček ještě všechny záclony. A takhle dopředu, jako na příchod, zasadili mužský z každé strany čtyři břízky. Boží tělo býval slavné svátek . . ."

Paní Mikolášová se do Nákkři přivedla z vorařské vesnice. O předcích, kteří hospodařili na zdejším gruntu číslo šest, toho mnoho neví. O Jakubu Vaňasovi, jenž odtud pocházel, už vůbec nic. Však je tomu letos už tři sta devadesát šest let . . .

Pán bůh ví jaký osud zanesl Vaňase až do Kutné Hory. Snad musel do pole a zraněnému už se nechtělo trmácat se domů. Možná ho po dlouhé vojenské službě vzala na milost nějaká vdova, či si našel živobytí ve stříbrných dolech. Koncem šestnáctého století však byla Kutná Hora už za zenitem své slávy.